

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

בי הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

דער לעבענדיגעו. דאס זיין
 נאמע נייע מעהר ערוועהנט
 ווערדע. (כ) אלליין דער הערר
 דער העערשאַרען איזט איין
 גערעכטער ריכטער, ער פריי-
 פעט הערץ אינד נייערען-גע-
 וויס! איך ווערדע עם זעהען,
 וויא דוא ראַכע אָן איהנען
 ניממסט, דען דיר האַבע איך
 מיינע זאַכע אָנהיים גע-
 שטעללט. (כא) זאָ שפּריכט
 דער הערר דער העערשאַר-
 רען: דיא מעננער פֿאָן ענחות,
 דיא דיר נאָך דעם לעבען
 טראַכטען, אינד זאָגען: פּראָ-
 פעציהע ניכט אים נאָמען דעם
 העררן, ווען דוא ניכט דורך
 אונזערע הינדע אומקאָשמען
 וויללסט! (כב) דיעזע, שפּריכט
 דער הערר דער העערשאַר-
 רען, ווערדע איך שטרענגע
 שטראַפֿען, איהרע שטרייטער
 זאָללען דורך דאָן שוועררט,
 איהרע זאָהנע אונד טעכטער
 דורך הונגער אומקאָשמען,

מֵאֶרֶץ חַיִּים וְשִׁמּוֹן לֹא יִזְכָּר עוֹד:
 (כ) וַיְהוֹה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צְדָק בְּתֵן
 כְּדִיּוֹת וְלֵב אֲרָאָה נִקְמַתָּה מֵהֶם
 כִּי אֵלֶיךָ גָּלִיתִי אֶת-רִיבִי: (כא) לָכֵן
 כֹּה-אָמַר יְהוָה עַל-אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת
 הַמְּבֻקָּשִׁים אֶת-נַפְשָׁךָ לֵאמֹר
 לֹא תִגְבֹּא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא תִמּוֹת
 בְּיַדְנֹו: (כב) לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת הַיְגֵנִי פִקֵּד עֲלֵיהֶם
 הַבְּחֹרִים יָמוּתוּ בַּחֶרֶב בְּנֵיהֶם
 וּבְנֹתֵיהֶם יִמָּתוּ בַּרֶעֶב: (כג) וְשֹׂאֲרֵיהֶם
 לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי-אָבִיא רָעָה
 אֶל-אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת שְׁנַת פִּקְדָתָם:

יב (א) צִדִּיק אֲתָהּ יְהוָה כִּי אָרִיב
 אֵלֶיךָ אֲךָ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר

אוחך

(כג) אונד ניכטס זאָלל מעהר פֿאָן איהנען צוריק בלייבען. איין זאָלכעס אונגליק ברענגען
 איך איבער דיא מעננער פֿאָן ענחות, איינע זאָלכע צייט דער אַהנדונג.

יב (א) צו גערעכט ביזט דוא אָ עוויגער! אַלס דאָס איך עם וואָגען זאָללטע מיט
 דיר צו האַרערן; דאָך איינע רעכטספּראָגע ערלויבע טיר דיר פֿאַרצוטראַן.

ר ש י

(כ) אַרְאָה נִקְמַתְךָ מֵהֶם. אַתְּ אֲנֹשֵׁי עֲנֹתוֹת הֵימָּן מִקְלָל: (כג) אַל אֲנֹשֵׁי עֲנֹתוֹת. כְּמוֹ עַל-אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת:
 יב (א) כִּדִּיק אַתָּה ה' כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ. כַּשְׂתוֹכַח עִמָּךְ יִדְעֵתִי כִּי תִלְדָּק בְּדַבְרֶיךָ אֲךָ חֶסֶד אֲנִי
 לְדַבֵּר מִשְׁפָּטִי אֲוֹחַךְ לְהוֹדִיעֵנִי דְרָכְךָ: מְדוּעַ דְרָךְ רַשְׁעִים לֹלְמָה. שְׁנַת גְּדוּלָה לְנִבְוֹלָה

ב א ו ר

אַל חַבְטֵמוּ בְּחֶלְקֶךָ (מינה ז' ה'). (כ) אַרְאָה נִקְמַתְךָ, כְּמוֹ אֲנִי נָךְ כִּי אַתָּה תִלְמַס
 מִלְחַמְתִּי כִּי לִפְנֵיךְ שְׂמֵתִי דַבְרִי. (כג) וְשֹׂאֲרֵיהֶם לֹא תִהְיֶה, אֲעֲנֹשׂם מְדָה כִּנְגַד מְדָה הַמָּה
 יִנְקֹשוּ לְהַשְׂחִית עֵץ בְּלַחְמוֹ וּלְכֹן לֹא תִהְיֶה לָהֶם שְׂאֵרִית, וְמָה שֶׁתִּמְלֹךְ נִעְזָרָא ב' אֲנֹשֵׁי עֲנֹתוֹת
 מֵאֵה עֲשָׂרִים וְשִׁמּוֹן בְּחוּךְ הַעוֹלָם מִשְׁנֵי הַגּוֹלָה, כְּכֹר אָמְרוּ עֲלֵיו חַבְטֵמוּ ז"ל (בַּפְּסִיקְתָּא) שְׂעֵז
 חֲשׂוֹנָה וְנִתְנַטְלָה הַגּוֹזֵרָה מֵהֶם. גַּם הַרְאֵנִי עֲמָה דְבַרְהֵם ע"ש. וּלְפִי פִּשְׁטוֹ י"ל כִּי
 כִּקְלָלָה נִשְׁאַרְתָּ סָה דָק עַל אֲנָשֵׁי עֲנֹתוֹת הַמְּבֻקָּשִׁים אֶת נַפְשֵׁי יִרְמְיָה כְּמוֹכָא בַּפְּסוּק ב"א, וְהַאֲתָרִים
 הַטּוֹבִים מֵהֶם גָּלוּ וְעָלוּ עִם עֲזָרָא לִירוּשָׁלַיִם.

יב (א) צִדִּיק אַחַח, עֲתָה בַח הַנְּבִיא לְהוֹדִיעַ לָנוּ הַעֲנִין אֲךָ נִגְלוּ לָנוּ מִפִּי ה' מַעֲלָלֵי בְנֵי עִיּוֹן
 וְאַתָּה אֲשֶׁר שָׂנְאוּ עֲלֵינוּ, לֵאמֹר כִּי דַבַּר מִשְׁפָּטִים אַתָּה ה' מְדוּעַ דְרָךְ רַשְׁעִים לֹלְמָה, כְּלוּמִי

אוֹתָךְ מִדּוֹעַ דָּרְךְ רָשָׁעִים צִלְחָה
 שָׁלוֹ כָּל־כְּגֵדִי בְּגָד־: (ג) נְטַעְתָּם
 גַּם־שָׂרְשׁוֹ יִלְכּוּ גַם־עָשׂוֹ פְּרִי
 קָרוֹב אֶתְּהָ בְּפִיהֶם וְרַחֲוֹק
 מִכְּלִיתֵיהֶם: (ג) וְאַתָּה יְהוָה
 יִדְעַתְנִי תִרְאֵנִי וּבְחַנְתָּ לִבִּי אֶתְךָ
 הַחֲקֵם כְּצֹאן לְטַבְחָה וְהִקְדַּשְׁם
 לְיוֹם הַרְגָה: (ו) עַד־מָתִי תֵאבְּל
 הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב כָּל־הַשָּׂדֶה יִיבֹשׁ
 מִרְעַת יֹשְׁבֵי־בָהּ סִפְתָה בְּהֵמוֹת
 וְעוֹף כִּי אָמְרוּ לֹא יִרְאֶה אֶת־

אחריתנו

גען: ווארום געלינגט דען
 פֿרעפֿלערן יעדעס אונטער־
 נעהמען? ווארום לעבען אל־
 לע טריילאָוען זאָ גליקליך?
 (ג) דוא האסט זיא געפֿלאַנצט
 זיא שלאַגען ווארצעל, בלי־
 הען אונד טראַגען פֿרי־טע,
 אונד דאָך ערשינסט דוא נור
 איהרעס מונדע נאָהע, איה־
 רעם הערצען אַבער פֿערן.
 (ג) דוא אָ עויגער! דוא קעני־
 געסט מיך, דוא זיעהסט מיך
 דורך, אונד פֿרועפֿעסט מיין
 דיר אַנהענגליכעס הערץ —
 אָ זאָ רייס זיא אויס, וויא איין
 שאַף צור שלאַכטכאַנק, אונד
 האַלטע זיא בערײַט צום וויר־
 געטאַג. (ד) וויא לאַנגע זאָלל
 נאָך דיא ערדע טרויערן, אל־

לעס געוועעס אױף דען פֿלורען פֿערדאַררען, אָב דעם פֿערדערבען איהרער איינוואַהנער,
 שאָן זינד פֿיעה אונד פֿעגעל צו גרונדע געגאַנגען, אונד נאָך זאַגען זיא: אונזער ענדע
 ווירד

ר ש י

נכר הרשע ותלמיטהו להזריב ביתך. דבר אחר על אנשי ענתות הים לועק וקורא חגר: שלו.
 לבין שלה: (ג) ואתה ה' ידעתני. גם על אנשי ענתות העומדים עלי עזרני כי אתה ידעתני:
 החקם כלאן לטכסה. נתקם מן החיים למות דישטאקא לר"ש בלע"ז כמו עד התיקנו אותם מן
 העיר (יהושע ח'): והקדישם. הזמינם: (ד) עד מתי תאכל הארץ ועשב כל השדה ייבש. עד
 נאן דברי הנביא. תאכל תחרב. ורוח הקדש משיבתו מרעת יושני בה ספתה בהמות ועוף. ספת'
 סויד"א בלע"ז: כי אמרו. יושני הארץ הזאת: לא יראה את תחריתנו. אין גלוי לפניו מה
 יהיה

ב א ו ר

למה תאמר וה' כבאות הנוטע אותך דבר עליך רעה (לעיל פ' י"א י"ז) על ביתך, וכל בוגדי
 בנד שלו ילכו וגם עשו פרי, ולמה לא תשאית ותאבד אותם? יומת איש בחטאו, וכסא כבודך
 אל תוכל למען שמך, וע"ז השיב לו הש"ת כי את רגלים רלת וגו' הלא בבית אניך ובחודך
 משפתך אינך בטח ושאנן מסבד רעה וגו' וכאשר אפרש עוד לקמן, ואז נודע לו הדבר, וע"ז
 אמר לעיל הודיעני ואלדעה, כנ"ל לפרש המשך המאמר, ולפ"ו מקום פרשה זאת לעיל מיד אחר
 מסוק י"ז רק שלא נכתבה במקומה. (ג) ואחז ה' ידעתי, לפירושי הוסיף עוד הנביא לשאל
 ולהטדק נפשו, אתה ידעת כי לא לכבודי ולעלמי או משנאמי את האנשים האלה לדבר בן כי
 בחנת לבי ומלאתי טהור ונכון לפניך, אבל לכבוד הבית ולמען שמך עשה והתיקם כלאן לטכסה,
 יכרתו הרשעים האלה מלפניך והלדיקים והישרים יקיו וישמחו בבית מקדשך. החקם, משלותם
 ותן להם כפעלם. והקדישם, טעם קדש הזמנה לדבר אס לטוב או לרע, לטהרה או לטומאה,
 וענינו דומה מאד למלת רומי sacrare שענינו ג"כ הזמנה לטובה או לרעה, ומפלה זו דומה
 למלת ירמי' להלאה (י"ח כ"ג) והיו מוכשלים לפניך בעת אסך עשה בהם. (ד) עד מתי, כלומר
 הגוי גם לדיק תהרג כי בכל הרעה אשר הכאת עלינו סמה חזקו פניהם מסלע, ומאנו להשיב
 ואס

ווירד ניעמאנד זעהען . —
 (ה) זיעה נור מיט פֿוסגענגערן
 לייפֿסט דוא , אונד זיא ער .
 טיעדען דיק , וויא וויללסט
 דוא עס מיט ראָססען אויפֿ .
 נעהמען ? ביזט דוא דען אין
 דעם פֿריעדליכֿן לאַנדע זיכער ?
 וויא וויללסט דוא בעשטעהען
 אין דעם אונגעשטיממען גע .
 כיעטהע דעס ירדן'ס ? (י) דען
 אויך דיינע ברודער , דיינע
 פֿאטערליכע פֿאמיליע ,
 זעלבסט דיעזע מיינען עס
 פֿאלש מיט דיר , זעלבסט דיע .
 זערֿאטטען הינטער דיר גאַנ .

אֲחֵרֵי־תָנוּ: (ה) כִּי אֶת־רַגְלֵי־סוֹ
 רְצָתָהּ וַיִּלְאֹךְ וַאֲיֵךְ תִּתְחַרְרֶה אֶת־
 הַסּוֹסִים וּבְאֶרֶץ שְׁלוֹם אֲתָהּ
 בּוֹטָה וַאֲיֵךְ תַּעֲשֶׂה בְּגֵאוֹן הַיַּרְדֵּן:
 (ו) כִּי גַם־אֲחִיָּהּ וּבֵית־אָבִיהָ גַם־
 הִמָּה בְּגָדוּ בְךָ גַם־הִמָּה קָרְאוּ
 אַחֲרֶיהָ מְלֵא אֶרֶץ־הָאֱמֹן בָּם כִּי־
 יִדְבְּרוּ אֵלֶיהָ טוֹבוֹת: (ז) עֲזַבְתִּי
 אֶת־בֵּיתִי נְטַשְׁתִּי אֶת־נַחְלָתִי

נחתי
 צע הויפֿען צוואַממען , דוא דאַרפֿסט איהנען ניכט טרויען ווען זיא אויך פֿריינדליך מיט
 דיר רעדען . — — — (ז) יא איך פֿערלאַססע מיין הויז , פֿערווערפֿע מיין אייגענטהום ,
 געבע

ר ש י

יהיה בסופינו: (ח) כי את רגליים רלמה וילאוך . קרוביך הכהני' כמותך ואנשי עירך באים
 להורגך: ואיך תתחרה את הסוסים . לרוץ עם הסוסים כלומר ומה קרוביך הכהנים באים
 להרוץ כל שכן שיקימו להרגך שני יהודה וזהו קלפי עליהם וזו היא הללמת האויב וכן תרגם
 יונתן דנא תיובת' וכו' . ומדרש רבותינו אס על שכן שלש פסיעות שרץ נכובד נלר לכבודי נימי
 מרודך בלאדן אתה חמה גֶסהרנתי גדולתו כל כך מה תחמה עוד כשתראה שילום שר
 שאשלים לכדיקים שרבו לפני בסוסים: את רגלים עם רגלים פיאונד'ש בלע"ז: תתחרה .
 אטיר'ש בלע"ז: ובארץ שלום אשר אתה בוטח . שס הלאוך: ואיך תעשה בגאון . שני
 יסודה וגאון הירדן מזל הוא לפי שהוא מקום אריות ונמרים וכן לימדנו יונתן בהרנס
 מקומות וכן תירגם ואכדין את מדמי לקבל מות ברא די ברוס ירדנא והנה באריה יעלה
 מגאון הירדן (לקמן ע') תירגם יונתן נשתי מקומת באריא דסליק מרום ירדנא: (ו) קראו אחריך
 מלא

ב א ו ר

ואם תכה אותם לא חלו ויאצרו תמיד לנו לא יקרה רע ואין אחד יראה אחריתנו, ולכן יוטע
 נא בעיניך להתיקם ולהקדישם לבדם ליום הרעה, והלדיק יהיה באמונתו . (ח) כי את רגלים
 רצה, זהו תשיבת ה' על דבריו אל תתחר במרעים ובמקום גדולים אל תעמד , כי בעירך ובחוק
 משפחתך אינך בטח ואיך לא תירא ולא תפחד לשאול מאתי לעקור ולחבד את השבים הגדולים
 היושבים מעבר לירדן, (כי עליהם אמר ירמי' מדוע דרך רשעים ללמה נטעמים שרשו וגו')
 הלא אס ישמעו יבקשו נפשך ויענוך ולמה תביא עליך רעה על לא דבר . אחת בוטח, בלשון
 בתמים וכי אתה בוטח בארץ שלום . בגאון הירדן , טעם גאון הוא גאון והתרוממות וגם ענינו
 עזיבת הרבה כמו גאון זדיים, וכל הכנר סביב הירדן נקרא כן לפי שהוא מקום מושב אריות כפי"ש
 והשפרשים , וחולי נקרא כן במקום אשר השאיר שם הירדן אותות ומופתים מגאוונו , כי דרך
 מימי הירדן לגבור מאד בימי הקיץ ולעבור על כל גדותיו ולשטף כל הכנר הסמוך לו, כדכתיב
 ניהושע (ג' ט"ו) והירדן מלא על כל גדותיו , ואני תרגמתי לפי שניהם . (ו) קראו אחריך
 מלא , קבוצ כלומר החקבלו אחריך ליראך ולנהלך אס תתנבל להם (רד"ק) . (ז) עזבתי את
 ביתי, זה מאמר ה' וגוסב על מאצרה' לכחות הנוטע אותך (נפ' י"א י"ז), ונפסק ע"י דברי
 הכנניא, ובאשר כתבתי בתחלת הפרשה . נטשתי, אמר האל כדס הנוהס על אנדתו את ביתו
 זה

געבע מיין ליעבסטעס דער גע.
 וואלט זיינעם פיינדעס פרייז.
 (ח) גלייך איינעם לעווען אים
 פארשטע, איזט מיר געוואר.
 דען מיין ערבע, זיין געבריללע
 ערהעבט עס געגען מיר, דא.
 רום האסטע איד עס. (ט) יא!
 איין בלוטגייעריגעס רויב.
 טהיער איזט מיין ערבע
 מיר, דארום מאגען אויך
 רויבטהיערע עס אומגעבען,
 וואהלאן דען! זאממעלט אויך
 איהר געוויילד דעס פעלדעס,
 קאממעט הערבייא צום פרא.
 סע. (י) פיעלע הירטען ווער.
 דען מיינען וויינבערג פער.
 וויסטען, מיינען אקקער צער.
 טרעטען, מיינען ליעבסטען
 טהייל אין איינע אדע וויסטע
 אומוואנדעלן. (יא) צור ווי.

נַתַּתִּי אֶת־יְדוּת נַפְשִׁי בְּכַף
 אֲבִיָּה: (ח) הִיִּתְהַלֵּךְ לִי נַחֲלָתִי
 כְּאֲרִיָּה בִיעַר נַחְנָה עָלַי בְּקוֹלָהּ
 עַל־בֶּן שָׂנְאָתִיהָ: (ט) הָעֵיט צָבֹועַ
 נַחֲלָתִי לִי הָעֵיט סָבִיב עָלָיָהּ לָכוּ
 אֲסָפוּ כָּל־חַיֵּית הַשָּׂדֶה הַחַיִּו
 לֶאֱכָלָהּ: (י) רַעִים רַבִּים שָׁחֲתוּ
 כְּרַמִּי בְּסָסוּ אֶת־חֲלֻקְתִּי נַחְנֹו
 אֶת־חֲלֻקַּת חֲמֹדֹתִי לַמְּדַבֵּר
 שְׂמֹמָה: (יא) שְׂמֹמָה לְשְׂמֹמָה אֲבִלָּה
 עָלַי שְׂמֹמָה נִשְׂמָה כָּר־הָאָרֶץ כִּי
 אֵין אִישׁ שָׁם עַל־לֵב: (יב) עַל־כָּל־

שפים

סטע ווירד עס אונד טרויערט איינצאם מיר ענטגעגען, זא ווירד אבער אויך דאז גאנצע
 לאנד צור וויסטע, דען נעמאנד ניממט עס צו הערצען. (יב) אויף אללען געברוגסגע.
 געני

ר ש י

מלא. קבולת אנשים: (ז) ידידות נפשי. עם סגולתי: (ח) נתנה עלי נקולה. עלמה לפני
 לעקת חמסי: (ט) העיט לבוע. ה"א תמוהא לכך הוא פתח הכי הם עוף לבוע מגואל בדם
 שאר העופות נאספי עליו: העיט סניב עליה. ש"א עוף שמים הם אלו הקיילות הגדודים
 הקלי' אשר סניביה. ד"א העיט לבוע עוף אחד שהיא לבוע וכל העופות נאספי עליו לאוכלו
 שגואלי' אותה: החיו. בואו: (י) רועים רבים. ראשי גיוסות של מיל נכודלנר כמו שנאמר
 למעלה אליה יבאו רועים ועדריהם (לעיל'): בוסאו. לשון מרמס וכן והיו כגבורים בוסאי'
 בטיט מולות (זכרי' י'): חלקת. קנפני"א בלע"ז: (יא) אכלה עלי. לפני:

זרעו

ב א ו ר

זה ב"המ. נחלתי, זה ישראל; כמו שאמר יעקב מל נחלתו (רד"ק). (ח) נחנה עלי בקולה,
 נחיתת קולה ושאגתה היא לעקת העשוקים מכני החמס (הנ"ל). (ט) העיט צבוע, תרגמתי
 פה לפי דעת געוועניוס כי עיט נאמר גם על החיות הדורסות וחומסות בחזק, ולדעתו לבוע
 פה הוא גם לחיה הנקראת היפוע והיא העו והפרא שנקיות, וכן דעת רבים מחכמי האומות,
 אבל לפי דברי חז"ל לבוע זה חסע (וזהו נאש הנקרא וויפפער, וגם הכשדי בשמואל א' י"ג י"ט
 יתרגם על גי הלבועים לחילת אפעיה וע"ש רש"י ורד"ק והנחשים האלה המה נקודים ובורדים)
 נראה כי מלת לבוע פה הוא גם מואר ונאמר על הגוונים רבים וסנרברות אשר לנמר ולרוב
 חיות הדורסות, ולכן תרגמתי פה עיט לבוע בכלל (גיעריגעט רויבטהיער), והה"א פה לאמת כמו
 שכתב הרד"ק במ"א כ"א י"ט ע"ש. (י) רועים רבים, מלכי גוים שנאו עס נכודלנר, והמלך
 כמו

נענדען ברעכען פֿערוויסטער
 איין, דאָז גאַטגעווייהעטע
 שווערדט וויטהעט פֿאַן איי
 נעם ענדע דעם לאַנדעס צום
 אַנדערן, דאָס מאַן נירגענד
 זיכערהייט פֿינדעט. (יג) מאַן
 זאָעט ווייטצען, ערנדטעט
 דאָרנען, אַרכייטעט זיך
 קראַנק, אונד עס ניטצט דאָך
 ניכט, איהר ווערדעט גע.
 טייטשט אייך פֿינדען, ווען איהר
 אויף פֿרייטע האַררעט, ווע.
 גען דער צאָרנגליטה דעם
 עוויגען. (יד) יעדאָך שפּרייט
 אויך דיעס דער עוויגע, דיא
 באַזען נאַכבאַרען דיא זיך
 פֿערגרייפֿען ווערדען אן דעם
 ערבע דאָז איך מיינעם פֿאַל.
 קע ישראל איינגעגעכען, דיע.
 זע אַללע ווערדע איך פֿאַן
 איהרעם באַדען פֿערטרייבען,
 אונד דיא יהודים פֿאַן איהנען
 אַבאָנדערן. (טו) אַלליין נאַכ.
 דעם איך זיא הינוועג געטריע.

שָׁפִים בַּמִּדְבָּר בָּאוּ שְׂדֵדִים כִּי
 חָרַב לַיהוָה אֲכָלָה מִקְצֵה אֶרֶץ
 וְעַד-קְצֵה אֶרֶץ אֵין שְׁלוֹם לְכָל-
 בָּשָׂר: (יג) זָרְעוּ חֲטִים וּקְצִים
 קָצְרוּ נִחְלוּ לֹא יוֹעֲרוּ וּבִשְׁוֹ
 מִתְּבוֹאֲתֵיכֶם מִחֲרוֹן אַף-יְהוָה:
 (יד) כִּהוּ אָמַר יְהוָה עַל-כָּל-שְׂכְנֵי
 הָרָעִים הַנִּגְעִים בְּנַחֲלָה אֲשֶׁר-
 הִנַּחְתִּי אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל
 הִנְנִי נֹתֵשׂם מֵעַל אֲדָמָתָם וְאֶת-
 בַּיִת יְהוּדָה אֶתּוֹשׂ מִתּוֹכָם:
 (טו) וְהָיָה אַחֲרַי נֹתְשֵׁי אוֹתָם אָשׁוּב
 וְרַחֲמָתִים וְהִשִּׁיבֹתִים אִישׁ
 לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ: (טז) וְהָיָה

אם

בען האַבען ווערדע, ווילל איך זיא וויעדער פֿריינדליך אויפֿנעהמען, אונד זיא צו.
 ריק ברינגען יעדען אין זיין ערבע אונד אין זיין פֿאַטערלאַנד. (טז) ווען זיא אַלסדאָן דיא אַרמ

מיי

ר ש י

(יג) זרעו חטי' וקוצים קצרו. התפללו ולא נתקבלה תפלת' למה לפי שלא נרו להם ניר תשובה
 ומגשי' טובים לכך זרעו אל קוצי'. ספר שנקוד בו זרעו בחירי"ק הזי"ן שיבוש הוא: נחלו. ל' חולי
 נחלו במכאוב' ולעקתם לפני ולא יועילו: מחבואותיכם. ממעשיכם: (יד) שניני הרעים. מזרים
 עמון ומואב וכור ולידון שהיו שכיני ארץ ישראל ומזיקין אותם: (טו) אשוב ורחמתיים. כולן לקו
 סודך למורכן בית ובנו' נאמר ושנתי את שבות בספר זה:

אם

ב א ו ר

כמו רועה ללאן (רד"ק). (יב) חרב לה', כי הוא העיר את חרבו עליהם (הנ"ל). (יג) נחלו,
 עובדי אדמה עמלו ויגעו עד שנחלו אכל לא יועיל כי לא תעשה פרי (הרמ"א). (יד) אחוש
 מחובם, אותם שגלו מביניהם אתוש מת כס בשוני שבות עמי (רד"ק), ושניני הרעים המה
 הפלשתים עמון ומואב וכור ולידון ואדום שהיו שכיני לארץ ישראל והמזיקין בו אחר גלית ירושלים,
 כמבואר להלצה בפ' מ"ט הבנים אין לישראל מדוע ירש מלכם וגו'. (טו) והשיבוחים, כמ"ג
 ושנתי שבות מואב באחרית הימים (למטה פ' מ"ח מ"ז) ואחרי כן אשוב את שבות בני עמון

מ"ט

אם-למד ילמדו את-דרכי עמי
להשבע בשמי חי-יהוה כאשר
למדו את-עמי להשבע בכעל
ונבנו בתוך עמי: (ז) ואם לא
ישמעו ונתשתי את-הגוי ההוא
נתוש ואבד נאם-יהוה:

יג (ח) כה-אמר יהוה אלי
הלוך וקנית לך אזור
פשתים ושמתו על-מתניך
ובמים לא תביאהו: (ט) ואקנה
את-האזור כדבר יהוה ואשם
על-מתני: (י) ויהי דבר-יהוה אלי
שנית לאמר: (יא) קח את-האזור
אשר קנית אשר על-מתניך
וקום לך פרתה וטמנהו שם
בנקיק הסלע: (יב) ואלך ואטמנהו
בפרת כאשר צוה יהוה אותי:

ויהי

מיינעם פאלקעם ערלערנען
בייא מיינעם נאמן, זא ווארד
דער עוויגע לעבט " צו שווע-
רען, זא וויא זיא מייך פאלק
געלעהרט האבען ביים בעל
צו שווערען, דאן קעננען זיא
אונטער מיינעם פאלקע זיך
אנבויען. (ז) ווערדען זיא
אבער ניכט געהארען, זא
פערטילגע איך דיעזע גאנצע
ראטטע, פערטילגע אונד
פערניכטע זיא. זא שפריכט
דער עוויגע. (ח) זיא
יג (f) איינסט שפראך דער
עוויגע צו מיר: געה
קויפע דיר איינען ליינענען גיה.
טעל אינד לעגע איהן אן דיי
גע לענדען, לאס איהן אבער
ניכט אינס וואסער קאממען.
(ג) איך קויפטע דען גירטעל
נאך דעם בעפעהלע דעם צוויי-
גען אינד לעגטע איהן אן מיי.
גע לענדען. (ג) הירויף ווארד
מיר אבערמאהל דאז ווארט
דעם עוויגען אלזא: (ד) ניס
דען גירטעל דען דוא געקויפט
האסט אונד אן דיינען לענדען
טרענסט, מאכע דיק אויף
געה נאך פרת הין, אונד פער-
בערג איהן דארט אין איינער
פעלזענריטצע. (ה) איך גינג אונד
פערבארג איהן אין פרת, וויא דער עוויגע מיר בעפעה.

ר ש י

(טו) אם למד ילמדו אם יתניירו: ונבנו - לשון בניין:
יג (א) אזור. פירלני"ט בלע"ז: ובמים לא תביאהו. לכנסו בשיחא מלא זיעה כדי שימחר

ב א ו ר

(מ"טו) וזכתי ארז שנות מזרים (יחזקאל כ"ט י"ד). (טו) ונבנו, יהי להם חריה בחוכם עמידה
וקיום, ובזאת נתניירו ארז"כ בני אדום בימי מלכות שמעון מבני וננו יוחנן וגם בימי יהודה
נהרגו רבים מבני עמון ומבני מואב ונאבדו כאשר יוספר לנו בספר יוסיפון.
יג (א) כה אמר, נבנאה זאת ישוב הנביא למזק ע"י מעשה את דברי ה' אשר נכח לעמו
עד הנה לצורכם לתשובה ולכן הזהירם ואמר תנו לה' אלהיכם כבוד וגו' בסוף המעשה.
(ד) לך שרחה, מפני דל"ק מאמע שזהו נהר פרת אבל לפי הלשון פהו מספור כל המעשה